॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥तृतीयः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः॥

अग्नें तेजस्विन्तेज्स्वी त्वं देवेषुं भूयास्तेजंस्वन्तम्मामायुष्मन्तं वर्चस्वन्तम्मनुष्येषु कुरु दीक्षायें च त्वा तपंसश्च तेजंसे जुहोमि तेजोविदंसि तेजों मा मा हांसीन्माऽहं तेजों हासिषुं मा मां तेजों हासीदिन्द्रौजस्विन्नोज्स्वी त्वं देवेषुं भूया ओजंस्वन्तम्मामायुष्मन्तं वर्चस्वन्तम्मनुष्येषु कुरु ब्रह्मणश्च त्वा क्षत्रस्यं च (१)

ओजंसे जुहोम्योजोविद्स्योजों मा मा हांसी-माहमोजों हासिषं मा मामोजों हासीथ्सूर्यं भ्राजस्विन्भाज्स्वी त्वं देवेषुं भूया भ्राजंस्वन्तम्मामायुंष्मन्तं वर्चस्वन्तम्मनुष्येषु कुरु वायोश्चं त्वाऽपां च भ्राजंसे जुहोमि सुवर्विदंसि सुवंमां मा हांसी-माह सुवंरहासिषं मा मा सुवंरहासी-मयिं मेधाम्मयिं प्रजाम्मय्यग्निस्तेजों दधातु मयिं मेधाम्मयिं प्रजाम्मयि सूर्यो भ्राजों दधातु॥ (२)

क्षत्रस्यं च मिय त्रयोवि श्रातिश्व॥

[8]

वायुर्हिंकुर्ताऽग्निः प्रंस्तोता प्रजापंतिः साम् बृह्स्पतिंरुद्गाता

विश्वे देवा उपगातारों मुरुतः प्रतिहर्तार् इन्द्रों निधनुं ते देवाः

प्राणभृतः प्राणम्मयि दधत्वेतद्वै सर्वमध्वर्युरुपाकुर्वन्नुंद्गातृभ्यं उपाकंरोति ते देवाः प्राणभृतः प्राणम्मयि दधत्वित्यांहैतदेव

सर्वमात्मन्धंत् इडां देवहूर्मनुंर्यज्ञनीर्बृह्स्पतिंरुक्थाम्दानिं शश्सिष्द्विश्वं देवाः (३)

सूक्त्वाचः पृथिवि मात्मा मां हिश्सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं विद्यामि मधुंमतीं देवेभ्यो वाचंमुद्यासश् शुश्रूषेण्यांम्मनुष्येभ्यस्तम्मां देवा अवन्तु शोभाये पितरोऽनुं मदन्तु॥ (४)

शुश्रूषेष्विश्वं देवा अष्टाविश्वातिश्व॥—————[२]

वसंवस्त्वा प्र वृंहन्तु गायुत्रेण् छन्दंसाऽग्नेः प्रियम्पाथ् उपेंहि रुद्रास्त्वा प्र वृंहन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसेन्द्रंस्य प्रियम्पाथ् उपेंद्यादित्यास्त्वा प्र वृंहन्तु जागंतेन् छन्दंसा विश्वेषां देवानां प्रियम्पाथ् उपेंहि मान्दांसु ते शुक्र शुक्रमा धूंनोमि भन्दनांसु कोतंनासु नूतंनासु रेशींषु मेषींषु वाशींषु विश्वभृथ्सु माध्वीषु ककुहासु शक्वंरीषु (५) शुक्रासुं ते शुक्र शुक्रमा धूंनोमि शुक्रं तें शुक्रेणं गृह्णाम्यह्नों

शुक्रासु त शुक्र शुक्रमा धूनामि शुक्र त शुक्रण गृह्णाम्यहा रूपेण सूर्यस्य र्शिमभिः। आऽस्मिन्नुग्रा अंचुच्यवृर्दिवो धारां असश्चत। कुकुह र रूपं वृष्भस्यं रोचते बृहथ्सोमः सोमस्य प्रियम्पाथो अपींहि वशी त्वं देव सोम त्रैष्ट्रंभेन छन्दसेन्द्रंस्य

प्रियम्पाथो अपीं ह्यस्मर्थ्संखा त्वं देव सोम् जागेतेन छन्दंसा विश्वेषां देवानां प्रियम्पाथो अपीह्या नंः प्राण एतु परावत् आन्तरिक्षाद्विवस्परि। आयुंः पृथिव्या अध्यमृतंमिस प्राणायं त्वा।

इन्द्राग्नी मे वर्चः कृणुतां वर्चः सोमो बृहस्पतिः। वर्चो मे विश्वे

देवा वर्चो मे धत्तमिश्वना। दूधन्वे वा यदीमनु वोचद्वह्माणि वेरु तत्। परि विश्वांनि काव्यां नेमिश्चक्रमिवाभवत्॥ (७)
शक्वरीष्वग्नेर्वृह्स्पतिः पश्चंविश्शितश्च॥———[३]
एतद्वा अपां नामधेयं गृह्यं यदांधावा मान्दांसु ते शुक्र शुक्रमा

र्धूनोमीत्याहापामेव नामधेयेन गृह्येन दिवो वृष्टिमवं रुन्द्धे शुक्रं

ते शुक्रेणं गृह्णामीत्यांहैतद्वा अह्नों रूपं यद्रात्रिः सूर्यस्य रुश्मयो

वृष्ट्यां ईशतेऽह्नं एव रूपेण सूर्यंस्य रुश्मिभिंदिंवो वृंष्टिं च्यावयत्या-

ऽस्मिन्नुग्राः (८)

अचुच्यवुरित्यांह यथायजुरेवैतत्कंकुह र रूपं वृंष्भस्यं रोचते बृहदित्यांहैतद्वा अंस्य ककुह र रूपं यद्दृष्टीं रूपेणैव वृष्टिमवं रुन्द्वे यत्तं सोमादांभ्यं नाम जागृवीत्यांहैष ह वै ह्विषां ह्वियंजिति यो-ऽदांभ्यं गृहीत्वा सोमाय जुहोति परा वा एतस्यायुंः प्राण एंति (९) योऽ ५ शुं गृह्णात्या नंः प्राण एंतु परावत् इत्याहायुंरेव प्राणमात्मन्धेत्ते उमृतंमिस प्राणाय त्वेति हिरंण्यम्भि व्यंनित्यमृतं वे हिरंण्यमायुः प्राणोऽमृतेंनैवायुंरात्मन्धेत्ते शतमानम्भवति शतायुः पुरुषः शतेन्द्रिय आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठत्यप उपं स्पृशति भेषजं वा आपो भेषजमेव कुंरुते॥ (१०)

उत्रा एत्यापुस्नीणि च॥———[४] वायुरंसि प्राणो नामं सिवृतुराधिपत्येऽपानं में दाश्चक्षुंरसि श्रोत्रं नामं धातुराधिपत्य आयुर्मे दा रूपमंसि वर्णो नाम्

बृह्स्यतेराधिपत्ये प्रजां में दा ऋतमंसि सत्यं नामेन्द्रस्याधिपत्ये क्षत्रं में दा भूतमंसि भव्यं नामं पितृणामाधिपत्येऽपामोषंधीनां गर्भं धा ऋतस्यं त्वा व्योमन ऋतस्यं (११)

त्वा विभूमन ऋतस्यं त्वा विधर्मण ऋतस्यं त्वा स्त्यायर्तस्यं त्वा ज्योतिषे प्रजापंतिर्विराजमपश्यत्तयां भूतं च भव्यं चासृजत् तामृषिभ्यस्तिरोऽदधात्तां जमदंग्निस्तपंसाऽपश्यत्तया वै स पृश्नीन्कामानस्जत् तत्पृश्नीनां पृश्चित्वम् यत्पृश्नयो गृह्यन्ते पृश्नीनेव तैः कामान् यजमानोऽवं रुन्द्वे वायुरंसि प्राणः (१२)

नामेत्यांह प्राणापानावेवावं रुन्द्धे चक्षुंरसि श्रोत्रं नामेत्याहायुंरेवावं रुन्द्धे रूपमंसि वर्णो नामेत्यांह प्रजामेवावं रुन्द्ध ऋतमंसि सत्यं नामेत्यांह क्षुत्रमेवावं रुन्द्धे भूतमंसि भव्यं नामेत्यांह पुशवो वा अपामोषंधीनां गर्भः पुशूनेव (१३)

अवं रुन्द्व एतावृद्वे पुरुषम्पृरित्स्तदेवावं रुन्द्व ऋतस्यं त्वा व्योमन् इत्यांह्यं वा ऋतस्य व्योमेमामेवाभि जंयत्यृतस्यं त्वा विभूमन् इत्याहान्तरिक्षं वा ऋतस्य विभूमान्तरिक्षमेवाभि जंयत्यृतस्यं त्वा विधमण् इत्याह द्योवं ऋतस्य विधम् दिवंमेवाभि जंयत्यृतस्यं (१४)

त्वा सत्यायेत्यांह् दिशो वा ऋतस्यं सत्यं दिशं एवाभि जंयत्यृतस्यं त्वा ज्योतिष् इत्यांह सुवर्गो वे लोक ऋतस्य ज्योतिः सुवर्गमेव लोकमभि जंयत्येतावंन्तो वे देवलोकास्तानेवाभि जंयति दश सम्पंद्यन्ते दशाँक्षरा विराडन्नं विराडिवराज्येवान्नाद्ये प्रतिं तिष्ठति॥ (१५)

विद्यारिष्श्वा——[५]
देवा वै यद्यज्ञेन नावार्रुन्थत् तत्परैरवारुन्थत् तत्पराणां
पर्त्वम् यत्परे गृह्यन्ते यदेव यज्ञेन नावंरुन्द्धे तस्यावंरुद्धे
यम्प्रथमं गृह्णातीममेव तेन लोकम्भि जयित यं द्वितीयम्नत्तिरेक्षं
तेन यं तृतीयम्मुमेव तेन लोकम्भि जयित यदेते गृह्यन्तं एषां
लोकानांमभिजित्यै (१६)

उत्तरेष्वहं स्वमुतोऽर्वाश्चे गृह्यन्तेऽभिजित्यैवेमाश्चौं कान्पुनेरिमं लोकम्प्रत्यवेरोहन्ति यत्पूर्वेष्वहं स्वितः पराश्चो गृह्यन्ते तस्मादितः पराँश्च इमे लोका यदुत्तंरेष्वहं स्वमुतो ऽर्वाश्चों गृह्यन्ते तस्मांदमुतो ऽर्वां चं इमे लोकास्तस्मादयातयाम्नो लोकान्मंनुष्यां उपं जीवन्ति ब्रह्मवादिनों वदन्ति कस्मांध्मृत्यादुन्य ओषंधयः सम्भंवन्त्योषंधयः (१७)

मृनुष्यांणामन्नं प्रजापंतिं प्रजा अनु प्र जांयन्त् इति परानन्वितिं ब्र्याद्यद्गृह्णात्यद्मस्त्वौषंधीभ्यो गृह्णामीति तस्मांदद्म ओषंधयः सम्भवन्ति यद्गृह्णात्योषंधीभ्यस्त्वा प्रजाभ्यों गृह्णामीति तस्मादोषंधयो मनुष्यांणामन्नम् यद्गृह्णातिं प्रजाभ्यंस्त्वा प्रजापंतये गृह्णामीति तस्मांत्प्रजापंतिं प्रजा अनु प्र जांयन्ते॥ (१८)

अभिजित्या ओषंधयोऽष्टाचंत्वारिश्शच॥———[६]
प्रजापंतिर्देवासुरानंसृजत् तदनुं युज्ञोऽसृज्यत युज्ञं छन्दार्शस्
ते विष्वंश्चो व्यंक्राम्न्थ्सोऽसुराननुं युज्ञोऽपांकामद्यज्ञं छन्दार्शस्
ते देवा अमन्यन्तामी वा इदमंभूवन् यद्वयः स्म इति ते
प्रजापंतिमुपांधावन्थ्सोंऽब्रवीत्प्रजापंतिश्छन्दंसां वीर्यमादाय तद्वः
प्र दांस्यामीति स छन्दंसां वीर्यम् (१९)

आदाय तदेंभ्यः प्रायंच्छ्त्तदनु छन्दाङ्स्यपाँकाम्ञ्छन्दार्शस यज्ञस्ततों देवा अभवन्परासुंरा य एवं छन्दंसां वीर्यं वेदा श्रांवयास्तु श्रौषडाज् ये यजांमहे वषद्भारो भवंत्यात्मना पराँऽस्य भ्रातृंव्यो भवति ब्रह्मवादिनों वदन्ति कस्मै कर्मध्वर्युरा श्रांवयतीति छन्दंसां वीर्यायेति ब्रूयादेतद्वे (२०)

छन्दंसां वीर्यमा श्रांवयास्तु श्रोषडाज् ये यजांमहे वषद्भारो य एवं वेद सवीर्येरेव छन्दोंभिरचिति यत्किं चार्चित् यदिन्द्रों वृत्रमहंन्नमेध्यं तद्यद्यतींन्पावंपदमेध्यं तदथ कस्मांदैन्द्रो यज्ञ आ सङ्स्थांतोरित्यांहुरिन्द्रंस्य वा एषा यज्ञियां तनूर्यद्यज्ञस्तामेव तद्यंजन्ति य एवं वेदोपैनं यज्ञो नमिति॥ (२१)

आयुर्दा अंग्ने ह्विषों जुषाणो घृतप्रंतीको घृतयोनिरेधि। घृतम्पीत्वा मधु चारु गर्व्यं पितेवं पुत्रम्भि रंक्षतादिमम्। आ वृंश्चते

स छन्दंसां वीर्यं वा एव तदष्टौ चं॥____

युतम्पात्वा मधु चार् गव्य ।प्तव पुत्रमाम रक्षता।द्मम्। आ वृक्ष्यत् वा एतद्यजमानोऽग्निभ्यां यदेनयोः शृतंकृत्याथान्यत्रांवभृथम्वैत्यांयुर्दा अंग्ने ह्विषों जुषाण इत्यंवभृथमंवैष्यञ्जंहयादाहुत्यैवैनौं शमयति नार्तिमार्च्छति यजमानो यत्कुसीदम् (२२)

अप्रतीत्तम्मिय् येनं यमस्यं बृिलना चर्रामि। इहैव सिन्नरवंदये तदेतत्तदंग्ने अनृणो भंवामि। विश्वंलोप विश्वदावस्यं त्वासञ्ज्ञंहोम्यग्धादेकोऽहुतादेकः समस्नादेकः। ते नंः कृण्वन्तु भेषुजि सदः सहो वरेण्यम्। अयं नो नर्भसा पुरः स्र्इस्फानीं अभि रक्षतु। गृहाणामसंमत्ये बहवों नो गृहा असन्न। स त्वं नंः (२३) न्भ्सस्पत् ऊर्जं नो धेहि भ्द्रयाँ। पुनंनी नृष्टमा कृंधि पुनंनी रियमा कृंधि। देवं सङ्स्फान सहस्रपोषस्येशिषे स नी रास्वाज्यांनि॰ रायस्पोष॰ सुवीर्य॰ संवथ्सरीणा॰ स्वस्तिम्। अग्निर्वाव यम इयं यमी कुसीदं वा एतद्यमस्य यजमान आ देते यदोषंधीभिवेदि॰ स्तृणाति यदनुंपौष्य प्रयायाद्गीवबुद्धमेनम् (२४)

अमुष्मिंश्लोंके नेनीयेर्न् यत्कुसींद्मप्रंतीत्तम्मयीत्युपौषती्हैव सन् यमं कुसींदं निरवदायांनृणः सुंवर्गं लोकमेति यदि मिश्रमिंव् चरेंदञ्जलिना सक्तूंन्प्रदाव्ये जुहुयादेष वा अग्निर्वेश्वान्रो यत्प्रंदाव्यः स एवेन ई स्वदय्त्यहां विधान्यांमेकाष्ट्रकायांमपूपं चतुःशरावम्पृक्ता प्रातरेतेन कक्षमुपौषेद्यदि (२५)

दहंति पुण्यसमंम्भवित यदि न दहंति पाप्समंमेतेनं ह सम् वा ऋषयः पुरा विज्ञानेन दीर्घस्त्रमुपं यन्ति यो वा उपद्रष्टारंमुपश्रोतारंमनुख्यातारं विद्वान् यजंते सम्मुष्मिं ह्याँक इंष्टापूर्तेनं गच्छतेऽग्निर्वा उपद्रष्टा वायुरुंपश्रोताऽऽदित्योऽनुख्याता तान् य एवं विद्वान् यजंते सम्मुष्मिं ह्याँक इंष्टापूर्तेनं गच्छतेऽयं नो नभंसा पुरः (२६)

इत्यांहाऽग्निर्वे नभंसा पुरों'ऽग्निमेव तदांहैतन्में गोपायेति स त्वं नो नभसस्पत् इत्यांह वायुर्वे नभंसस्पतिर्वायुमेव तदांहैतन्में गोपायेति देवं सङ्स्फानेत्यांहासौ वा आंदित्यो देवः सङ्स्फानं आदित्यमेव तदांहैतन्में गोपायेति॥ (२७)

कुसींदन्त्वन्नं एनमोषेद्यदिं पुर आंदित्यमेव तदाहैतन्में गोपायेति॥ [८]

पुतं युवांनं पिरं वो ददामि तेन क्रीडंन्तीश्चरत प्रियेणं। मा नंः शाप्त जनुषां सुभागा रायस्पोषेण सिम्षा मंदेम। नमों मिहुम्न उत चक्षुंषे ते मरुंताम्पित्स्तद्हं गृंणामि। अनं मन्यस्व सुयजां यजाम् जुष्टं देवानांमिदमंस्तु ह्व्यम्। देवानांमेष उपनाह आंसीद्पां गर्भ ओषंधीषु न्यंक्तः। सोमंस्य द्रफ्समंवृणीत पूषा (२८)

बृहन्नद्रिरभवृत्तदेषाम्। पिता वृथ्सानाम्पतिरिघ्नयानामथो पिता महतां गर्गराणाम्। वृथ्सो जरायं प्रतिधुक्पीयूषं आमिक्षा मस्तुं घृतमंस्य रेतः। त्वां गावोऽवृणत राज्याय त्वाः हंवन्त मुरुतः स्वर्काः। वर्ष्मन्क्षत्रस्यं कुकुभिं शिश्रियाणस्ततो न उग्रो वि भंजा वस्ति। व्यृंद्धेन वा एष पृशुनां यजते यस्यैतानि न क्रियन्तं एष ह त्वे समृद्धेन यजते यस्यैतानि क्रियन्तं॥ (२९)

सूर्यो देवो दिविषद्धो धाता क्षुत्रायं वायुः प्रजाभ्यः। बृह्स्पतिस्त्वा प्रजापतिये ज्योतिष्मतीं जुहोतु। यस्यास्ते हिरतो गर्भोऽथो योनिर्हिरण्ययीं। अङ्गान्यहुंता यस्यै तां देवैः

पूषा क्रियन्तं पृषोंऽष्टो चं॥——[९]

समंजीगमम्। आ वंर्तन वर्तय नि निवर्तन वर्तयेन्द्रं नर्दबुद। भूम्याश्चतंस्रः प्रदिशस्ताभिरा वंर्तया पुनंः। वि ते भिनद्मि तक्रीं वि योनिं वि गंवीन्यौं। वि (३०)

गवीन्यौ वि चतुंश्चत्वारि शच॥

मातरं च पुत्रं च वि गर्भं च ज्रायं च। बहिस्तें अस्तु बालितिं। उरुद्रफ्सो विश्वरूप् इन्दुः पवंमानो धीरं आनञ्ज गर्भम्ं। एकंपदी द्विपदीं त्रिपदी चतुंष्पदी पश्चंपदी षद्वंदी सप्तपंद्यष्टापंदी भुवनानं प्रथता इस्वाहां। मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञिम्मिक्षताम्। पिपृतां नो भरींमिभिः॥ (३१)

इदं वांमास्यें हुविः प्रियमिन्द्राबृहस्पती। उक्थम्मदंश्च शस्यते। अयं वां परि षिच्यते सोमं इन्द्राबृहस्पती। चारुर्मदाय पीतयै। अस्मे इन्द्राबृहस्पती रुयिं धंत्तर शतुग्विनम्। अश्वावन्तर

सहस्रिणम्। बृह्स्पतिर्नः परि पातु पृश्चादुतोत्तंरस्मादधंरादघायोः। इन्द्रः पुरस्तांदुत मध्यतो नः सखा सर्खिभ्यो वरिवः कृणोतु। वि ते विष्वग्वातंजुतासो अग्ने भामांसः (३२)

शुचे शुचंयश्चरन्ति। तुविम्रक्षासों दिव्या नवंग्वा वनां वनन्ति धृष्ता रुजन्तः। त्वामंग्ने मानुंषीरीडते विशों होत्राविदं विविंचि र रत्न्धातंमम्। गुहा सन्तरं सुभग विश्वदंशतं तुविष्मणसरं सुयजं घृतश्चियम्। धाता दंदातु नो र्यिमीशांनो जगंतस्पतिः। स नः पूर्णेनं वावनत्। धाता प्रजायां उत राय ईशे धातेदं विश्वम्भुवंनं जजान। धाता पुत्रं यजमानाय दातां (३३) तस्मां उ ह्व्यं घृतविद्विधेम। धाता देदातु नो र्यिम्प्राचीं जीवातुमक्षिताम्। व्यं देवस्यं धीमिह सुमृति स्त्यराधसः। धाता देदातु दाशुषे वसूनि प्रजाकांमाय मीढुषे दुरोणे। तस्मैं देवा अमृताः सं व्यंयन्तां विश्वे देवासो अदितिः स्जोषाः। अनुं नो-ऽद्यानुंमितिर्य्ज्ञं देवेषुं मन्यताम्। अग्निश्चे हव्यवाहंनो भवंतां दाशुषे मयः। अन्विदंनुमते त्वम् (३४)

मन्यांसै शं चं नः कृधि। ऋत्वे दक्षांय नो हिनु प्र ण आयू रेषि तारिषः। अनुं मन्यतामनुमन्यंमाना प्रजावंन्तर र्यिमक्षींयमाणम्। तस्यैं वयर हेडंसि मापिं भूम सा नों देवी सुहवा शर्म यच्छत्। यस्यांमिदम्प्रदिशि यद्विरोचतेऽनुंमितें प्रतिं भूषन्त्यायवंः। यस्यां उपस्थं उर्वन्तरिक्षर् सा नों देवी सुहवा शर्म यच्छत् (३५)

राकाम्हर सुहवार सुष्टुती हुंवे शृणोत् नः सुभगा बोधंतु त्मना। सीव्यत्वपः सूच्याऽच्छिंद्यमानया ददांतु वीरर श्तदायमुक्थ्यम्। यास्ते राके सुमृतयः सुपेशंसो याभिदंदांसि दाशुषे वसूंनि। ताभिनीं अद्य सुमनां उपागंहि सहस्रपोषर सुभगे रराणा। सिनीवालि या सुपाणिः। कुहूम्हर सुभगाँ विद्यनापंसम्स्मिन् युज्ञे सुहवाँ जोहवीिम। सा नों ददातु श्रवंणिम्पितृणां तस्याँस्ते देवि ह्विषां विधेम। कुहूर्देवानांम्मृतंस्य पत्नी हव्यां नो अस्य ह्विषंश्चिकेतु। सं दाशुषं किरतु भूरिं वामर रायस्पोषं चिकितुषे दधातु॥ (३६)

वि वा पुतस्या वांयो इमे वै चित्तश्चाग्निर्भूतानां देवा वा अभ्यातानानृताषाड्राष्ट्रकांमाय देविका वास्तोष्यते त्वमग्ने बृहदेकांदश॥•[१२] वि वा एतस्येत्यांह मृत्युर्गन्थवीऽवं रूथे मध्यतस्त्वमंत्रे बृहस्यद्वंतारिश्शत॥46॥ वि वा एतस्यं प्रियासंः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/